

SLOVENCİ IN PRVA SVETOVNA VOJNA

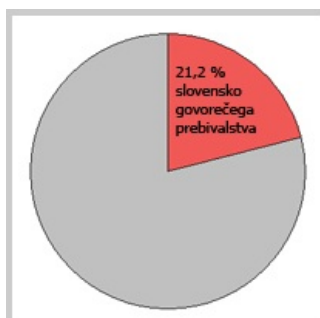
V kateri državi živijo Slovenci ob izbruhu velike vojne?

Avstro-Ogrska in njene upravne enote

Avstro-ogrška je bila od leta 1867 dvojna monarhija. Sestavljali sta jo Avstrijsko cesarstvo (Cisleitanija) in Kraljevina Ogrska (Transleitanija) z glavnim sedežem na Dunaju. Avstrijsko cesarstvo je bilo razdeljeno v 15 dežel, Ogrsko kraljestvo pa le na dve. Poseben status je imela Bosna in Hercegovina, ki je bila anektirana leta 1878. V celoti je Avstro-ogrška merila 676.800 kvadratnih kilometrov (več kot npr. današnja Ukrajina ali Francija). Na tem ozemlju je živel okoli 53 milijonov ljudi.

Delež slovenskega prebivalstva v deželah Avstro-Ogrske

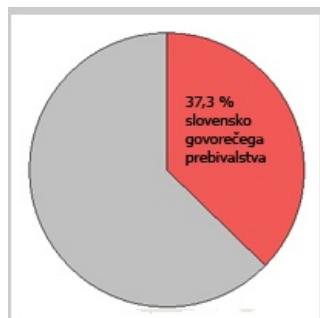

Koroška je merila 10.326 km² (1,5 % površja A-O), tod je živel 406.000 prebivalcev (0,8 % prebivalcev A-O), od česar jih je slovensko govorilo le še 86.000 prebivalcev.

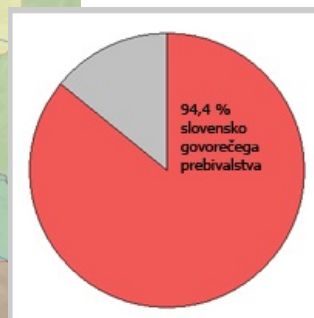

Štajerska je merila 22.425 km² (3,3 % površja A-O), tod je živel 1.467.800 prebivalcev (2,8 % prebivalcev A-O), od česar jih je slovensko govorilo okoli 430.000 prebivalcev.

V kateri deželi so imeli Slovenci narodnostno večino?

Primorska je merila 7.969 km² (1,2 % površja A-O), tod je živel 938.000 prebivalcev (1,8 % prebivalcev A-O), od česar jih je slovensko govorilo okoli 350.000 prebivalcev.

Kranjska je merila 9.954 km² (1,5 % površja A-O), tod je živel 530.200 prebivalcev (1,0 % prebivalcev A-O), od česar jih je slovensko govorilo okoli 500.000 prebivalcev, največ med vsemi deželami.

Zakaj je število Slovencev na Koroškem in Štajerskem, v desetletjih pred vojno, počasneje naraščalo od števila Nemcev?

Kakšen je bil odnos Slovencev do vojne?

Politične stranke

- Slovenska ljudska stranka (katoliški tabor)**
- Narodna napredna stranka (liberalni tabor)**
- Jugoslovanska socialnodemokratska stranka (delavski tabor)**

Preberi besedilo v učbeniku na strani 20 in ugotovi, kako so se politične stranke opredelile do vojne.

Takoj po vojni napovedi se je pričela mobilizacija.
Vpoklicani so bili vsi polnoletni moški med 21. in 24. letom.
Oglej si razglednici iz tistega časa in sklepaj, kašen je bil odziv na mobilizacijo?

Prva bojišča in fronte, na katerih se bijejo slovenski vojaki

Na fronto ...

Takoj po vojni napovedi se je začela mobilizacija vojske. Opremljene in oborožene vojake so nato v dveh do treh dneh z vlaki pripeljali v večja mesta v bližini meje s sovražno državo. V teh mestih so nato zbrane vojake organizirali v pehotne in konjeniške divizije in jih začeli taktično razporejati ob meji z nasprotno državo ter se pripravljati za spopad.

Avstro-ogrska je poslala:

- štiri armade na **vzhodno bojišče** in
- dve armadi na **balkansko bojišče**.

Velika večina slovenskih fantov je bila že sredi avgusta z vlakom poslana proti vzhodnemu bojišču v Galicijo. Polki z največjim deležem Slovencev (17., 87., 47. in 97. pehotni polk) so bili razporejeni v 28. oz. 6. divizijo, III korpusa, 2. armada.

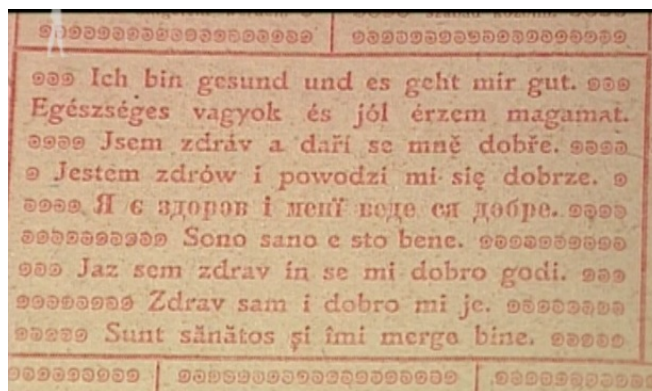
Propagandna razglednica

Srbi morajo umreti

Ob božiču 1915

Primerjaj vsebino razglednic.

**Že v naprej natisnjena
hrbta stran razglednice,
ki so jo vojaki pošiljali
svojim domačim**

ŽIVLJENJE V ZALEDJU

- POMANJKANJE**
- ŽIVILSKE KARTE**
- BEGUNCI**
- KMETJE SO DOLŽNI DRŽAVI PRODATI PRIDELEK**
- DENAR JE VEDNO MANJ VREDEN/INFLACIJA**

Zakaj je bilo največ beguncev iz Primorske?

LONDONSKI SPORAZUM

4. marca 1914 je Italija antanti posredovala memorandum po katerem je zahtevala južno Tirolsko, Goriško – Gradiščansko, Trst, Istro, Dalmacijo z otoki do Neretve, Valono, Sazan in Dodekanez, ob morebitnem razpadu Osmanskega cesarstva del ozemelj v Mali Aziji ter delež nemških kolonij v Afriki. Velika Britanija in Francija sta se z zahtevami strinjali, ne pa Rusija, saj so italijanske ozemeljske težnje zajemale tudi interesna območja Srbije, ki je bila z Rusijo v zelo dobrih odnosih. Rusija je morala pod pritiskom Velike Britanije in Francije popustiti.

26. aprila 1915 je bil podpisan **londonski pakt**, ki so ga z Italijo podpisale Velika Britanija, Francija in Rusija. Članice antante so Italiji zlahka obljubili ozemlja, ki niso bila njihova. Za Slovenijo je londonski pakt pomenil, da bi Italiji pripadlo kar 25 % slovenskega etničnega ozemlja, pa tudi del hrvaškega in nemškega etničnega ozemlja (dokončne meje med Italijo in Kraljevino SHS so bile določene z rapalsko pogodbo 12. novembra 1920).

V zameno za obljubljena območja je morala Italija napasti Avstro-Ogrsko v roku enega meseca. 4. maja 1915 je Italija izstopila iz trozveze, 24. maja pa je Avstro-Ogrski napovedala vojno.

Kaj je Londoski sporazum pomenil za Slovence?

Soška fronta je bila del italijanskega bojišča ali jugozahodne fronte

Italijansko ali jugozahodno bojišče je potekalo tudi na slovenskem ozemlju. Vojske so se utrdile na dolgi črti od Karnijskih Alp do Tržaškega zaliva. Osrednji del obrambnih črt je potekal v slovenskem zahodnem visokogorskem svetu, ob reki Soči in na Krasu. Po reki je fronta dobila tudi ime (območje soške fronte je označeno z rdečim okvirjem).

Z vstopom Italije v vojno se je za Avstro-Ogrsko odprlo novo, italijansko bojišče, ki je na 600 kilometrov dolgi črti segalo od švicarske meje do Jadranskega morja. Avstro-ogrsko je imela za obrambo na razpolago le skromne sile, saj se je glavnina njenih vojaških enot že nahajala na vzhodnem in balkanskem bojišču.

Italijanska vojska je imela na tem novem bojišču okoli trikrat močnejše enote od nasprotnikov. Glavnino svoje vojske je lahko usmerila v hrbet svojega glavnega nasprotnika, saj je bila glavnina avstro-ogrsko vojske na vzhodnem in balkanskem bojišču. Kljub premoči v številu vojakov in količini vojaške opreme pa italijanska vojska ni bila dobro pripravljena. Kader je bil slabo izurjen, primanjkovalo je častnikov, topništvo je bilo zastarelo, najhujše pa je bilo pomanjkanje mitraljezov, saj so vojno začeli z vsega 618 mitraljezi.

S pomočjo zemljevida ugotovi, zakaj je bila soška fronta ključen odsek italijanskega bojišča?

Cesta čez prelaz Vršič in ruski vojni ujetniki in njihovi stražarji pred Rusko kapelico.

SOŠKA FRONTA - najtežje bojišče v prvi svetovni vojni

Soška fronta: zaključek in posledice fronte

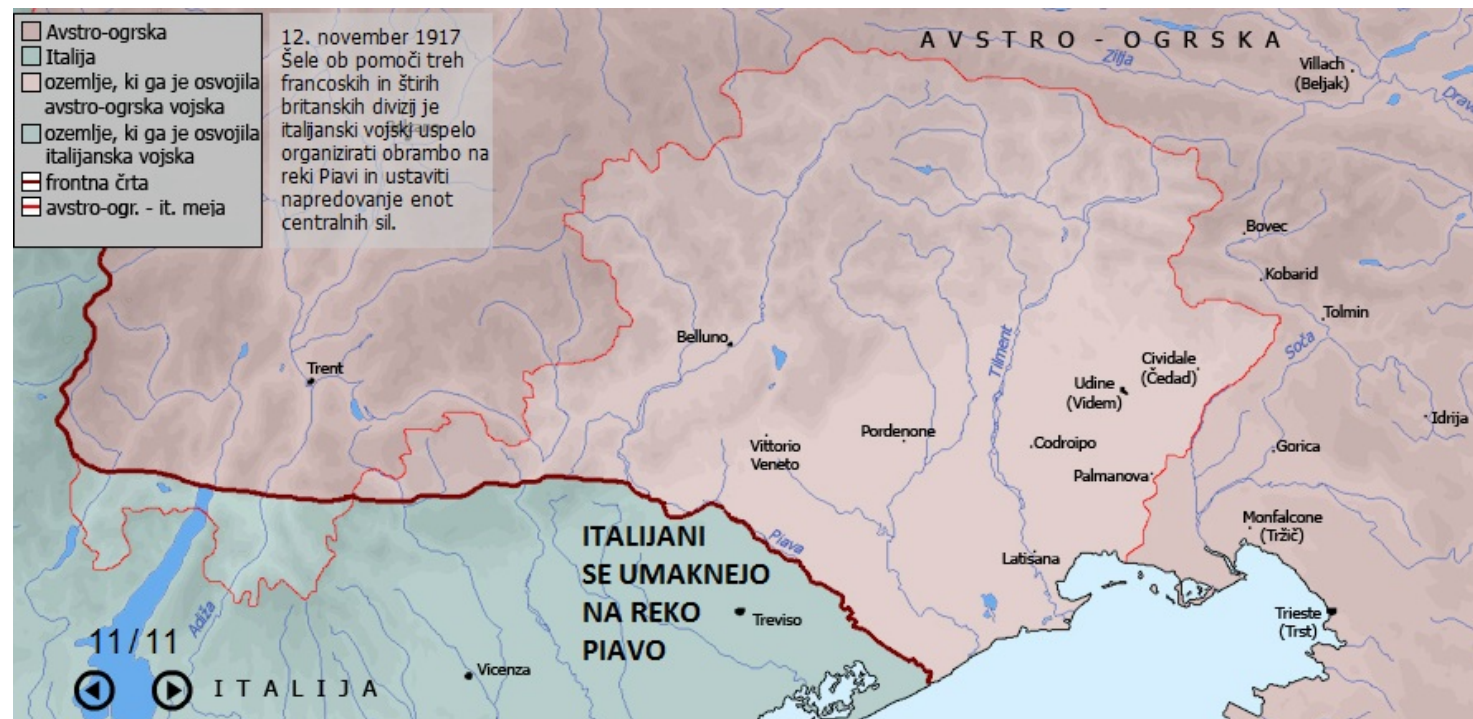
Soška fronta je znana po zadnji, 12. soški bitki, imenovani tudi 'čudež pri Kobaridu'. Avstro-ogrška vojska je v zgodnjem jutru 24. oktobra 1917 prebila fronto med Bovcem in Kobaridom ter v naslednjih dneh potisnila Italijane v Padsko nižino do reke Piave. Spomladi leta 1918 se avstro-ogrška ofenziva na Piavi ni posrečila, nemška vojska se je dokončno zlomila in s tem je bil konec dolgoletne vojne in tudi Avstro-Ogrske.

Soška fronta je največje bojišče na slovenskih tleh. Potekala je po gorskih grebenih, po ozkih in globokih dolinah, predalpskem hribovju in kraški goličavi. Prebivalstvo, živeče ob fronti so preselili v zaledje, kjer so težka vojna leta preživljali v posebnih taboriščih. Zaradi naravnih razmer je fronta zahtevala izredne napore in številne žrtve. Vojaki, predvsem pa vojni ujetniki so morali zgraditi preskrbovalne poti, železnico in cesto. Zgradili so celo žičnice, male elektrarne in vodovod.

Soška fronta se je zelo vtisnila v zavest Slovencev. Slovenski fantje so se borili za državo, v kateri smo se borili za narodne pravice in na strani, ki Slovincem po vojni ni prinesla kaj dobrega. Po drugi strani pa je fronta na Soči pomenila, da je bil pred vojno in posledicami obvarovan večji del slovenskega ozemlja.

*Svetozar von Borja Borojević (1856-1920)
avstro-ogrski general, kasneje feldmaršal*

S čigavimi verzi je opremljena propagandna razglednica?

Zakaj so bili slovenski vojaki na soški fronti v drugačnem položaju kot na npr. vzhodni fronti?